PŘIPOMÍNKY K NÁVRHU NOVELY VYHLÁŠKY č. 505/2006 Sb. s návrhem navýšení úhrad za sociální služby od 1. 3. 2022

Česká asociace paraplegiků – CZEPA, z.s. jako organizace hájící práva osob ochrnutých po poranění míchy, tedy osob se zdravotním postižením, předkládá své připomínky k návrhu novely vyhlášky č. 505/2006 Sb.:

1. Předkladatel nedodržel zásady legislativního procesu.
2. Návrh úprav cen za sociální služby zohledňuje požadavky poskytovatelů, nikoliv potřeby uživatelů sociálních služeb.
3. Návrh nereflektuje dostupné statistické údaje o finančním zajištění osob se zdravotním postižením.
4. Návrh nepodporuje deinstitucionalizaci, zachování zdraví a právo na zachování lidské důstojnosti.

Add 1. Předkladatel nedodržel zásady legislativního procesu.
FAKTA:

- Obecné zásady pro hodnocení dopadu regulace (RIA)[1], schválené usnesením vlády ze dne 14. prosince 2011 č. 922, usnesením vlády ze dne 8. ledna 2014 č. 26 a usnesením vlády ze dne 3. února 2016 č. 76 v bodu 10.5 Sociální dopady výslovně uvádí: „Uvedou se zejména dopady na rodiny, dopady na specifické sociální skupiny obyvatel a jejich práva, např. na sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením, národnostní menšiny, sociálně vyloučené, dále například také na zaměstnance. Součástí hodnocení mohou být okolnosti, mající dopad na zhoršení sociální rovnosti, na pracovně právní vztahy, sociální začleňování, sdružování, práva menšin, sociální dialog a ochranu osobních údajů apod."
- Předložený návrh novely zcela ignoruje hodnocení dopadů regulace na cílovou skupinu uživatelů sociálních služeb – tedy osob se zdravotním postižením, osob sociálně slabých a jinak znevýhodněných.
- Návrh novely jednostranně hodnotí pouze dopady na státní rozpočet, veřejné rozpočty a rozpočty poskytovatelů – nikoli na rozpočet cílové skupiny, jíž se vyhláška týká. Citujeme z odůvodnění novely: „Navrhovaná právní úprava včetně navýšení maximálních částek denních úhrad nemá žádný dopad na státní rozpočet nebo veřejné rozpočty. Naopak návrh přináší mimo jiných pozitiv i snížení tlaku na státní rozpočet, což je vítané, obzvláště v situaci, kdy je zapotřebí omezovat výdaje státního rozpočtu v souladu s programovým prohlášením vlády. Negativní dopad v podobě vyšších nákladů nemá návrh ani pro poskytovatele sociálních služeb."

Add 2. Návrh úprav cen za sociální služby zohledňuje požadavky poskytovatelů, nikoliv potřeby uživatelů sociálních služeb.
FAKTA:

- Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy uvádí: „Navrhuje se upravit (zvýšit) současné maximální výše úhrad za poskytování sociálních služeb, a to v reakci na zvýšení nákladů na sociální služby z důvodů inflace (míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen činila v listopadu roku 2021

[1] Viz. https://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/hodnoceni-dopadu-regulace-160402/

6%). Tyto skutečnosti se promítají do růstu veškerých cen, a tím do celkových provozních nákladů vynakládaných na poskytování sociálních služeb. Růst průměrných nákladů na poskytování sociálních služeb je evidentní zejména u pobytových sociálních služeb."

- Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy uvádí: „Navrženým opatřením se umožní poskytovatelům sociálních služeb sjednávat individuální úhrady za poskytnuté služby tak, aby to lépe odpovídalo skutečně vynaloženým nákladům, a zároveň zůstává zachována úroveň ochrany uživatelů ve smyslu současné ekonomické dostupnosti. … Má-li mít navrhované zvýšení maximálních úhrad výraznější efekt, je nutné zaměřit se na nezbytnou vyšší participaci vlastních i jiných zdrojů klienta (spoluúčast osob blízkých, z jiných zdrojů – rozhodně ne však na úkor zadlužení klienta) na úhradě nákladů za poskytnutou sociální službu."
- Z praxe můžeme doložit, že ochranná funkce stanovení maximálních cen za sociální služby není garancí ochrany. Z důvodu nejednoznačného výkladu termínu „včetně času nezbytného k zajištění úkonů" evidujeme porušení práv klientů a neoprávněné účtování sociálních služeb nad stanovený maximální limit, které řeší inspekce MPSV ČR (bližší údaje poskytneme na vyžádání).

Add 3. Návrh nereflektuje dostupné statistické údaje o finančním zajištění osob se zdravotním postižením.

FAKTA:

- Přímá péče o osobu se zdravotním postižením je primárně financována sociální dávkou Příspěvek na péči (dále jen PnP). Při nejvyšším, IV. stupni PnP je vyplácen příspěvek ve výši 19.200 Kč/měsíčně. Při období 31 dnů v měsíci tento měsíční příspěvek pomůže uhradit 4,7 hodin péče z celého dne (24 hodin). Tj. měsíčně 145,7 hodin péče. Již nyní vyšší potřebu péče musí zdravotně postižená osoba financovat z „jiných" zdrojů.
- Ačkoli návrh argumentuje zvýšením inflace (k listopadu 2021) o 6%, v oblasti přímé péče – u služeb osobní asistence či pečovatelská služba – je navrženo navýšení maximální částky ze 130 Kč/hod. na 145 Kč/hod. – to znamená navýšení o 11,4%.
- Při stejné výši PnP IV. stupně by při maximální ceně 145 Kč/hodinu asistence/péče tento příspěvek pokryl 4,2 hodin péče z celého dne (24 hodin), tj. 130,2 hodin péče měsíčně. **Evidentně se tak kupní síla osob se zdravotním postižením sníží, neboť si v jednom měsíci nebude moci dovolit koupit 15,5 hodin péče**, kterou už nyní leckdy dofinancovávají z vlastních zdrojů.
- Je-li požadavkem vyšší participace vlastních i jiných zdrojů klienta, je třeba zohlednit dostupné statistické údaje o těchto zdrojích. Podle statistické ročenky ČSSZ[2] za rok 2020 byla průměrná výše invalidního důchodu III. stupně ve výši 12.726 Kč, avšak této výše nedosáhlo 58% poživatelů těchto důchodů. Ve stejném roce byla stanovena minimální mzda ve výši 14.600 Kč, avšak této výše nedosáhlo 75% poživatelů invalidního důchodu III. stupně.
- Pokud byla reflektována míra inflace 6%, týká se tento přírůstek všech spotřebitelských cen všech občanů, tedy i osob se zdravotním postižením, jejichž jediným příjmem je právě často podprůměrný invalidní důchod. Tito občané, klienti sociálních služeb, tak nemají možnost dofinancovat navrhované zvýšení cen za sociální služby.

[2] Viz. https://www.cssz.cz/statisticke-rocenky

Add 4. Návrh nepodporuje deinstitucionalizaci, zachování zdraví a právo na zachování lidské důstojnosti.
FAKTA:

- Statistická ročenka MPSV ČR z oblasti práce a sociálních věcí[3] za rok 2020 vykazuje 91.200 příjemců příspěvku na péči ve stupni III. a 54.200 příjemců příspěvku na péči ve stupni IV. Současně pobytová sociální zařízení (domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem a chráněná bydlení) vykazují 65.876 osob. Z uvedeného vyplývá, že v domácím prostředí žije téměř 80 tisíc poživatelů příspěvku na péči ve stupni III. a IV. (v těžké a úplné závislosti), kteří jsou závislí na péči rodiny a externích poskytovatelů sociálních služeb.
- Zvýšení cen za sociální služby péče (zejména hodinová sazba osobní asistence, pečovatelské služby) sníží finanční dostupnost těchto externích služeb. V praxi tak zvýší už tak extrémní zatížení rodinných pečujících (pokud jsou) či v případech, kdy jsou osoby se zdravotním postižením ve svém přirozeném sociálním prostředí (doma) zcela závislí na externích službách, zvýší se z důvodu snížení dostupnosti hodin terénní péče poptávka po službách pobytových.
- Nedostatek financí pro zajištění služby ohrožuje na zdraví a na životě. Na základě našich zkušeností tvrdíme, že osoby s těžkým zdravotním postižením (např. ochrnutí, dětská mozková obrna, roztroušená skleróza, myopatie aj.) v případě zdražení péče při nedostatku financí budou její čerpání uměle snižovat na úkor svých potřeb (např. vynechají noční polohování či spí na vozíku – nepřesouvají se na lůžko). Omezení čerpání péče povede ke zvýšení zdravotních komplikací (např. dekubity) až úmrtí, což způsobí zvýšené náklady na zdravotní péči.
- Navrhovaná právní úprava zvýšením maximálních cen nepodporuje zachování znevýhodněných osob v domácím prostředí, nepodporuje odlehčení pečujících rodinných příslušníků a ve výsledku tak nepodporuje deinstitucionalizaci.
- Osoby se zdravotním postižením, obvykle ve věku 40 – 50 let věku, dosud žijící v domácím prostředí za pomoci rodinných pečujících (obvykle ve věku 70 – 80 let), potřebují dostupnost terénních služeb pro odlehčení rodinných pečujících a současně zachování možnosti pobytu a péče v domácím prostředí.
- Rodinní pečující poskytují často péči na sociálně-zdravotním pomezí v plném rozsahu 24/7. Jejich jediným „příjmem" je výše odevzdaného PnP. Oproti profesionálním pečujícím však nemají nárok na placenou nemocenskou či dovolenou, v případě jejich absence je nezbytné zajistit za sebe zástup (tím se sníží měsíční poměrná částka za jejich odvedenou péči, aby bylo možné financovat externí profesionální službu). Zvýšením cen za péči se sníží také dostupnost odlehčovacích služeb (kterou pečující využívají právě pro svůj odpočinek či plánovanou péči o vlastní osobu pečujícího), rodinní pečující tak budou v neřešitelné pasti nepřetržité péče. Upozorňujeme na fakt, že kapacity odlehčovacích služeb jsou absolutně nedostačující, situace je alarmující.
- Navrhované zvýšení cen za služby přináší zvýšené finanční ohodnocení profesionálních poskytovatelů sociálních služeb. Zachováním současné výše příspěvku na péči však výše finančního ohodnocení pro laické rodinné pečující zůstává stejná a v souvislosti se zvýšením cen služeb bude mít za důsledek

[3] Viz. https://www.mpsv.cz/statisticka-rocenka-z-oblasti-prace-a-socialnich-veci

sníženou koupěschopnost. Novela tak nedoceňuje péči poskytovanou rodinnými pečujícími a předkladatel spoléhá na to, že rodiny/občané tento tlak vydrží.

- Pro osoby se zdravotním postižením, které nemají dostatečnou podporu rodinných příslušníků, je možnost žití v domácím prostředí s podporou externích poskytovatelů sociálních služeb klíčovým tématem zachování lidské důstojnosti a svobody. Pro osamělé (bez péče rodiny mimo vlastní vůli) i osamostatněné (osamostatnění od rodiny v produktivním věku jako součást přirozeného vývoje člověka) osoby se zdravotním postižením je zachování finanční dostupnosti terénních sociálních služeb zásadní.

Za Českou asociaci paraplegiků – CZEPA, z.s. požadujeme

- **vypořádání připomínek**
- **adekvátní navýšení příspěvku na péči v souladu s navrhovaným zvýšením cen za služby péče, nebo zachování stávající částky za přímou péči**
- **explicitní výklad pojmu „čas nezbytný k zajištění úkonů", který v současné nejasné podobě zakládá podklady pro neoprávněné účtování sociálních služeb.**

Zpracovaly:
Bc. Hana Sixtová, sociální pracovnice
Monika Kupková, DiS., sociální pracovnice

Alena Jančíková

Digitálně podepsal Alena Jančíková
Datum: 2022.01.27 20:26:20 +01'00'

V Praze dne 27. 1. 2022

Alena Jančíková
ředitelka